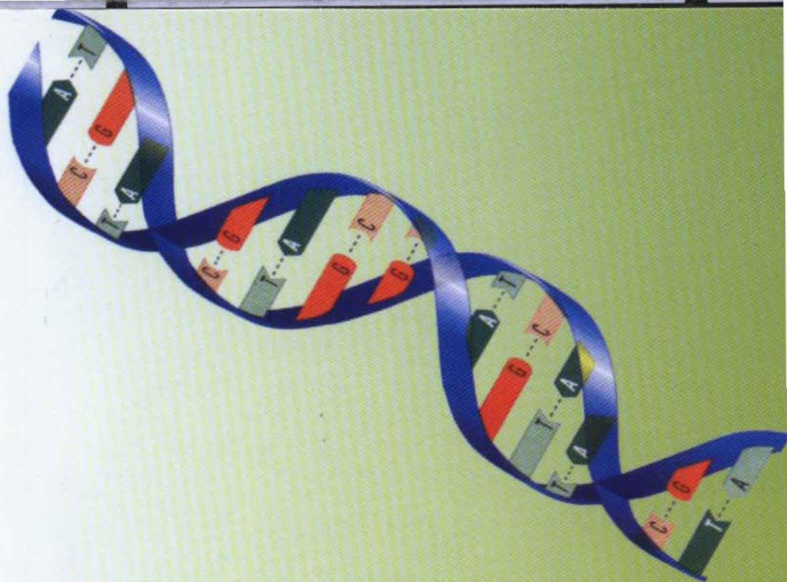

J. M. De la Croix

MIC MANUAL DE BIOETICĂ

Editat de Asociaţia Caritas Bucureşti

Mimep Docete (Învățați)

Via Papa Ioan al 23-lea, 2
20060 Pessano con Bornago (Mi-Italia)

Traducere din italiană: Pr. Alexandru Cobzaru

Printre numeroasele opinii confuze și chiar eronate care circulă cu privire la tema delicată a bioeticii, acest mic manual are meritul de a spune într-un mod simplu și complet, științific și rațional, ceea ce toți ar dori să înțeleagă cu propria lor inteligență.

Cine îl citește, ajunge să-și formeze o opinie personală despre ceea ce, în domeniul intervențiilor medicale asupra vieții omului, este sau nu este licit, opinie care (și experiența confirmă aceasta) va fi schimbată destul de greu când va auzi sau va citi păreri contrare.

De aceea, îl recomandăm tuturor, dar în special tinerilor care iau pentru prima oară contact cu probleme atât de importante.

BIOETICA ÎN APĂRAREA OMULUI

Termenul „bioetică“ este recent, chiar dacă își are rădăcinile în două cuvinte grecești vechi: „bios“, care înseamnă „viață“ și „ethos“ care înseamnă „morală“.

Prin urmare, bioetica poate fi definită astfel:

DEFINIȚIE

BIOETICA ESTE ȘTIINȚA MORALĂ CARE REGLEMENTEAZĂ INTERVENȚIILE MEDICALE ÎN VIAȚA OMULUI.

Cu alte cuvinte, bioetica trebuie să ne spună când intervențiile medicale asupra vieții omului sunt un bine sau un rău, când sunt licite sau ilicite.

În această căutare ne vom lăsa conduși numai de rațiunea umană: în acest mod, fiecare persoană rațională va putea înțelege cu ușurință ceea ce vom prezenta.

CINE ESTE OMUL

Întrucât bioetica are misiunea de a stabili ceea ce este bine și ceea ce este rău pentru om, înainte de toate este necesar să știm cine este omul.

DEFINIȚIE

FIECARE OM ESTE UNITATE SUBSTANȚIALĂ A UNUI CORP ȘI A UNUI SUFLET SPIRITUAL.

a) Corpul

CORPUL

Observând omul, înainte de toate ne lovim de corpul său alcătuit din materie, sau făcut din aceleași elemente de bază ale întregii materii: atomi și molecule.

Tocmai pentru că este alcătuit din materie, corpul omului poate fi cântărit și măsurat; se poate muta dintr-un loc într-altul dacă nu este împiedicat de vreun obstacol material; se poate chiar împărți până la descompunerea lui ca organism unitar și astfel să moară.

În afară de aceasta, experiența ne spune că toate activitățile corpului se produc în timp: pentru a se dezvolta, a lucra, a se muta dintr-un loc în altul, corpul omului are nevoie de timp.

În concluzie: corpul uman este supus tuturor legilor materiei și nu are în sine capacitatea de a trece peste ele.

b) Sufletul

SUFLETUL

Dacă însă observăm unele comportamente ale omului, ne dăm seama că el execută unele acte de natură superioară și chiar opuse celor de natură materială, care nu pot deriva din cele materiale, ci trebuie să derive dintr-o realitate superioară, cu caracteristici opuse celor ale materiei.

Să ne amintim unele din ele:

– În timp ce pentru a mă muta cu corpul dintr-o cameră a casei într-alta trebuie să deschid ușile și am nevoie de un timp oarecare, cu gândul meu pot, într-o clipă, să mă transfer într-un loc îndepărtat de sute de km, aceasta fără a deschide uși sau să folosesc mijloace de transport. De fapt, gândul meu, contrar corpului, nu are greutate, nu este legat de timp și nu este condiționat de obstacole materiale.

– În plus, gândul meu are capacitatea de a formula idei abstracte, ca de exemplu să înțeleagă sensul a ceea ce este scris într-o carte, să compună o poezie sau o muzică, să rezolve o problemă de matematică și, astfel, să progreseze în cultură și în tehnică, activități care nu sunt cunoscute nici chiar de animalele cele mai evoluate, ca de exemplu câinele, de la care este zadarnic să aștepți rezolvarea chiar și a celei mai simple probleme de matematică „2+2“, sau învățarea unui limbaj diferit de cel instinctiv de a lătra.

– Mai mult: experimentez în mine capacitatea de a face alegeri libere, cum ar fi: să vreau sau să nu vreau un lucru, să doresc una în loc de alta. De exemplu, sunt liber să continui lectura acestei cărți sau să o amân pe mai târziu, sau chiar să renunț la ea pentru totdeauna.

„Gândirea“ și „libertatea de a alege“, fiind acțiuni de natură superioară și chiar opuse capacității corpului, trebuie să derive dintr-o realitate diferită de corp, o realitate pe care am numi-o „spirit“ sau, și mai propriu „suflet spiritual“.

c) În om corpul și sufletul sunt unite substanțial

Deci omul este o „unitate din corp și suflet“. Însă despre ce fel de unitate este vorba?

Să ne explicăm aceasta printr-un exemplu: într-o mașină, motorul, pentru a funcționa, are nevoie de benzină. Între motor și benzină există, prin urmare, o unitate pur „funcțională“, este adevărat însă că, fără benzină, motorul nu încetează să mai fie motor.

OMUL

La om, în schimb, corpul are nevoie de suflet pentru a exista ca ființă umană.

În om, corpul și sufletul sunt unite „substanțial“, formează o unică substanță; fără suflet rațional nu ar fi ființă umană, ci un organism material foarte asemănător prin caracteristicile genetice cu cel al cimpanzeului, o ființă biologică.

În concluzie: omul este unitate substanțială din materie și spirit, sau din corp și suflet, acesta din urmă capabil să gândească și să dorească (rațiune și voință liberă).

DOUĂ ÎNTREBĂRI DESPRE SUFLET

Ajunși la acest punct, este necesar să răspundem la două întrebări importante:

1) De unde vine sufletul omului?

Filozofii materialiști propun ipoteza că el derivă din materie, că ar fi un super-produs al ADN-ului din corp (cu privire la ADN se va citi puțin mai jos la partea a șasea.

Însă această ipoteză este absurdă. De fapt, din materie, deși organizată, și mai precis din ADN, deși programat, niciodată nu vor putea deriva activități spirituale, ca aceea de a formula idei abstracte și de a face alegeri libere.

Sufletul trebuie să aibă o altă origine, diferită de corpul omului.

Şi, întrucât între realităţile materiale nu există o altă realitate superioară corpului uman, nu ne rămâne decât să căutăm originea sufletului omului în afara realităţilor create, adică în Creatorul omului.

Dar, aceeaşi raţiune umană, aplicând-o primului principiu „despre raţiunea suficientă", ne conduce la recunoaşterea că sufletul omului este creat direct de Acela care a proiectat şi a realizat omul ca unitate substanţială din trup şi suflet, adică de către Dumnezeu.

* * *

Există însă o a doua întrebare la care trebuie să dăm un răspuns:

2. Când a creat Dumnezeu sufletul omenesc?

Răspunsul, care nu poate fi documentat ştiinţific, dar nici tăgăduit, este că sufletul omului este creat de Dumnezeu în însuşi momentul concepERII.

Această afirmaţie este conformă cu ceea ce vom spune mai târziu (partea a 7-a, pg. 30) cu privire la începutul persoanei umane.

DE CE ESTE OMUL „PERSOANĂ“

Tot ceea ce s-a spus până aici este valabil pentru om în general și se poate extinde la toată umanitatea.

Dar, în realitate, există numai oameni în concret: există acest bărbat, există această femeie, exist eu, exiști tu...

Prin urmare, dacă vrem să cunoaștem cine este într-adevăr omul, este necesar ca fiecare dintre noi să intre în intimitatea proprie, unde va descoperi cele două calități mai profunde ale „ființei sale umane“.

1) prima este conștiința **propriei individualități personale**: dacă mă gândesc la mine însumi, la cine sunt, îmi apare evident că sunt un „eu“ distinct de toți ceilalți, am conștiința că „eu sunt eu și nu un altul“. Este ceea ce filozofii numesc „conștiința de sine“ sau „autoconștiința“.

2) A doua este conștiința de a fi responsabil personal de toate alegerile libere pe care le-am făcut sau le voi face. Este ceea ce filozofii numesc „responsabilitate morală“.

Atât „autoconștiința“, cât și „responsabilitatea morală“ ne descoperă că fiecare om în parte este un subiect autonom, cu drepturi inviolabile (este un „eu“ conștient) și cu datorii morale (este un „eu“ liber): aceasta este exact ca și cum ai spune că fiecare om este o „persoană“.

În sfârșit, este clar că demnitatea de „persoană“ nu derivă din corpul omului, ci din suflet, izvor unic al propriei „autoconștiințe“ și al propriei „responsabilități“.

CELE DOUĂ PRINCIPII ALE BIOETICII

Acestea fiind spuse, suntem în măsură să enunțăm cele două principii ale bioeticii.

PRIMUL PRINCIPIU AL BIOETICII

Primul principiu al bioeticii:

„VIAȚA OMULUI ESTE INVIOLABILĂ PENTRU CĂ ESTE VIAȚA UNEI PERSOANE, SAU A UNUI SUBIECT CU DREPTURI PERSONALE".

„Inviolabil" înseamnă că persoana umană are rațiunea de „scop" și nu de „mijloc", cum ar fi, de exemplu, în unele experimente făcute asupra omului.

Guardini spune: „Un om este inviolabil nu pentru că trăiește, și are, prin urmare, dreptul la viață. Un drept similar l-ar avea și animalul pentru că și el trăiește. Omul este inviolabil pentru că numai el este unitate din corp și suflet rațional, pentru că numai el este „persoană" (Romano Guardini, Dreptul la viață, 1985).

Al DOILEA PRINCIPIU AL BIOETICII A-B-C

Al doilea principiu al bioeticii:

A) „ESTE ETICĂ, ȘI PRIN URMARE LICITĂ, ORICE INTERVENȚIE MEDICALĂ CARE FAVORIZEAZĂ DEZVOLTAREA NATURALĂ A VIEȚII UNEI PERSOANE UMANE".

(intervenție „după natură")

B) „NU ESTE ETICĂ, ȘI PRIN URMARE ESTE ILICITĂ, ORICE INTERVENȚIE CARE SE OPUNE DEZVOLTĂRII NATURALE A VIEȚII UNEI PERSOANE UMANE".

(intervenție „contra naturii")

C) „NU ESTE ETIC, ŞI PRIN URMARE ESTE ILICIT, ORICE COMPORTAMENT DIFERIT DE MODALITĂŢILE PE CARE LE INDICĂ NATURA PENTRU A URMA O ATARE DEZVOLTARE".

(intervenţie „nenaturală" sau „nefirească").

Astfel, transplantul de inimă sau aplicarea de by-pass sunt intervenţii moral licite pentru că favorizează continuarea vieţii şi a persoanei.

Avortul provocat este, însă, o intervenţie ilicită pentru că se opune dezvoltării naturale a vieţii unei persoane, aceea a celui care trebuia să se nască.

De asemenea ilicite vor fi şi comportamentele nenaturale, nefireşti, ca de exemplu separarea scopului procreativ de cel unitiv al

actului conjugal, ceea ce se întâmplă, de exemplu, la fecundarea „in vitro" (vezi la pag. 55).

Toate cazurile de intervenţie medicală, pe care le vom examina în continuare, vor fi evaluate în baza acestor două principii (I şi II a, b, c) pe care orice persoană raţională, chiar dacă nu crede, nu poate să nu le împărtăşească, tocmai pentru că derivă din raţiunea sănătoasă a omului.

PE SCURT DESPRE BIOLOGIA UMANĂ

Bioetica presupune biologia: de fapt, nu este posibil a judeca o intervenție asupra corpului uman ca fiind bună sau mai puțin bună, fără a cunoaște ceea ce știința modernă ne spune despre corpul uman.

a) Structura celulară a corpului uman

Toți știu că organismul uman este format din proteine, substanțe pe care le putem compara cu cărămizile cu care se construiește o casă; mușchii sunt proteine, creierul, inima, stomacul și sângele sunt proteine; chiar și oasele sunt proteine îmbibate cu săruri de calciu.

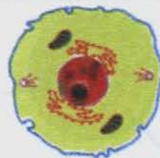

Însă proteinele corpului nostru sunt produse și reînnoite continuu de un număr imens de celule vii care, la un om adult, sunt aproximativ 60 de mii de miliarde.

Fiecare din aceste celule este cât vârful unui ac cu gămălie, însă este un organism atât de minunat, încât este capabil să programeze, în mod autonom, producerea celor mai diferite proteine.

„Celulele, spune premiantul Nobel George Wald, sunt microfabrici superautomatizate ale proteinelor, înaintea cărora computerele noastre cele mai avansate nu sunt decât jucării primitive".

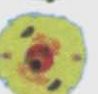
CELULA

Atunci să vedem cum sunt făcute aceste minunate celule și în ce mod produc toate aceste proteine ale corpului nostru.

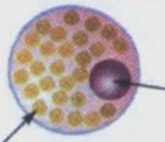

Fiecare celulă are un înveliș foarte subțire, numit membrană celulară, plin de un lichid apos, bogat în substanțe nutritive, citoplasma.

În interiorul citoplasmei există o mică sferă extrem de importantă: este nucleul celulei, înconjurat de o mulțime nenumărată de organite, dintre care vom aminti numai mitocondriile, minuscule dar minunate centrale energetice, care fac să funcționeze celulele; ribozomii, în care sunt fabricate proteinele; și centriolii, care prezidează procesul de multiplicare celulară.

NUCLEUL

Însă adevărata minunăție a celulei este inclusă în nucleul ei.

Cromozom

Într-însul, există un nucleu mai mic, nucleolul – format din filamente foarte subțiri, înfășurate ca o mulțime de ghemuri de lână microscopice: sunt cromozomii.

OMUL ARE 46 CROMOZOMI

Orice specie vie are numărul ei fix de cromozomi: musca are 6, ceapa 14, cartoful 48, puiul 78. Omul are 46.

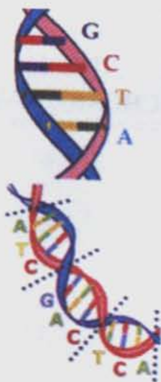
b) Pe ADN este scris întreg programul de dezvoltare a corpului uman

ADN-ul

Mărind foarte mult un cromozom, vom vedea că el este format dintr-un filament dublu, strâns în spirale: este foarte cunoscutul ADN, pe care este înscrisă, ca pe o bandă magnetică, programarea care dirijează producerea tuturor diverselor proteine ale corpului nostru.

Oamenii de știință au descoperit că această programare este

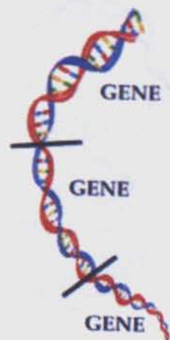

făcută cu doar patru aminoacizi diferiți (Adenina, Tiamina, Citosina, Guanina), numiți Baze, care leagă între ele cele două benzi ale ADN-ului, dând întregului aspectul tipic al unei scări în spirală.

Însă printr-o alegere inteligentă a Autorului ADN-ului, cele 4 „litere" chimice, A T C G, se combină între ele în grupuri de câte trei pentru a scrie „cuvinte" de numai trei litere, numite triplete.

GENOMUL

Atunci, tocmai succesiunea programată de sute de milioane de triplete de-a lungul întregii benzi a ADN-ului este cea care compune patrimoniul genetic al omului, patrimoniu pe care oamenii de știință îl numesc genom uman.

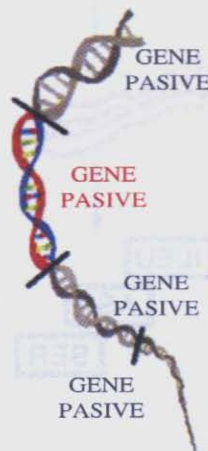

Patrimoniul genetic (sau genomul) este subîmpărțit în multe secțiuni: sunt așa-numitele gene, sau „planurile constructive" ale fiecărei proteine. În genomul unei celule umane sunt aproximativ 30.000 de gene (constituite dintr-un număr variabil de triplete), fiecare dintre ele programând câte o proteină.

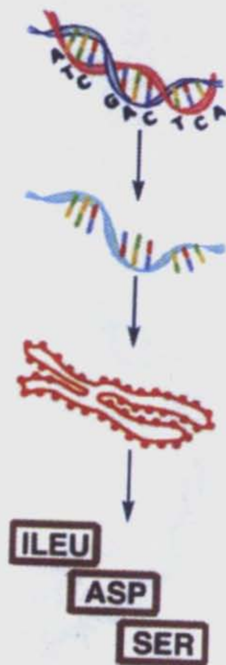

În nucleul fiecărei celule există un genom complet

Este important de știut că în fiecare celulă a corpului nostru (știm că la un om adult sunt aproximativ 60.000 miliarde) sunt toate genele noastre, adică întregul nostru genom, care însă este utilizat de fiecare celulă doar într-o mică parte, acea parte care-i folosește la producerea proteinei „sale".

Astfel, de exemplu, în celulele creierului sunt și genele părului și cele ale ochiului, dar nu sunt „ac-

tive": active sunt numai genele care produc proteinele creierului.

Și așa se întâmplă cu toate proteinele.

Să notăm că celulele în care nici o genă nu este activă sunt numite celule „stem" sau „totipotente", pentru că sunt adaptate să fie activate genetic în mod selecționat.

* * *

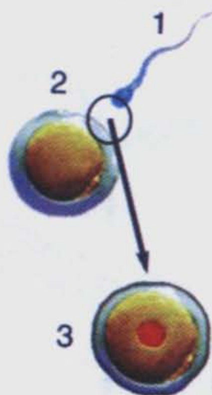
Dar să ne întrebăm: unde și cum are loc „producerea" diferitelor proteine?

Aceasta are loc în interiorul fiecărei celule: genele active (și numai acestea) sunt transferate continuu de către ADN pe o altă bandă, ARN-ul, numit „mesager" care, la rândul său, transportă informația genetică la așa numita „fabrică a proteinelor", țesutul reticular foarte dens, încărcat de ribozomii pe care deja îi cunoaștem. Și tocmai din ribozomi ies în continuitate toate proteinele care vor construi și vor reînnoi diferitele părți ale corpului nostru, cum ar fi creierul, mușchii, oasele, sângele etc.

* * *

Considerăm că aceste scurte informații despre minunățiile celulelor sunt suficiente pentru a înțelege ceea ce vom spune acum despre începutul vieții umane și despre alte probleme asupra bioeticii, pe care le vom expune imediat.

ÎNCEPUTUL UNEI VIEȚI UMANE

Știința ne spune că atunci când spermatozoidul patern pătrunde în ovulul matern și se contopește cu el, „se naște“ un nou organism uman viu, pe care oamenii de știință îl numesc embrion sau, pentru a indica starea primară a existenței sale (cea monocelulară), zigot.

Acum ne întrebăm:

PRINCIPALA PROBLEMĂ A BIOETICII

EMBRIONUL ZIGOT, ACEST NOU ORGANISM VIU, ESTE DEJA O FIINȚĂ UMANĂ ÎN MINIATURĂ, SAU NU?

Dacă răspunsul la această întrebare ar fi DA, atunci embrionul uman va fi respectat ca un om încă de la început sau, dacă în schimb, va fi NU, atunci ne va fi permis să folosim embrionul ca un obiect, să-l manipulăm după bunul nostru plac și chiar să-l aruncăm.

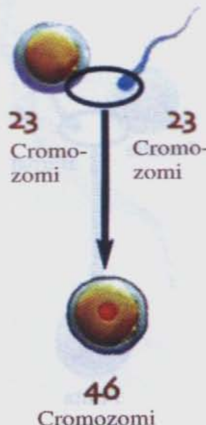
RĂSPUNDEM **DA !**

Deci, la această întrebare, pe baza a trei fapte pe care știința modernă le-a stabilit cu o siguranță absolută, trebuie să răspundem DA.

Zigotul este un organism NOU

Primul fapt

Știința ne spune că fructul concepției (embrionul-zigot), este un organism nou sau o realitate biologică diferită atât de ovulul cât și de spermatozoidul care l-au generat.

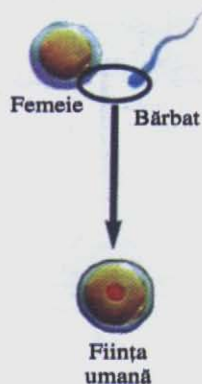
De fapt, știm că toate celulele care formează corpul uman au în nucleul lor 46 de cromozomi, cu excepția celor două celule seminale, ovulul și spermatozoidul, care au doar o jumătate, deci 23.

Însă celula embrionară, zigotul, care ia naștere din unirea lor, recâștigă cei 46 de cromozomi proprii speciei umane: prin urmare, nu mai este nici spermatozoidul și nici ovulul, ci un nou organism complet uman. Nu mai este nici tatăl și nici mama: este un fiu.

Zigotul
este
un organism
UMAN

Al doilea fapt

Știința ne spune că embrionul, acest nou organism născut dintr-un ovul și un spermatozoid, este un organism uman, aparține spiței umane. Asupra acestui fapt nici un om de știință nu are nici cel mai mic dubiu.

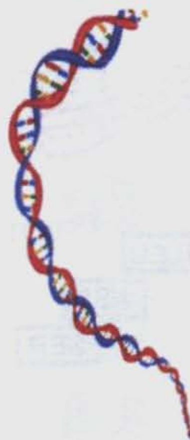
Cu privire la nașterea ființelor vii, există un fixism universal: de fapt nimeni nu a văzut să se nască un câine dintr-o pisică, și nici invers, ci dintr-un câine se naște întotdea-

una un câine și dintr-o pisică o pisică. Tot la fel dintr-un om și o femeie nu se poate naște decât o nouă ființă umană.

Zigotul
este
un organism
PROGRAMAT

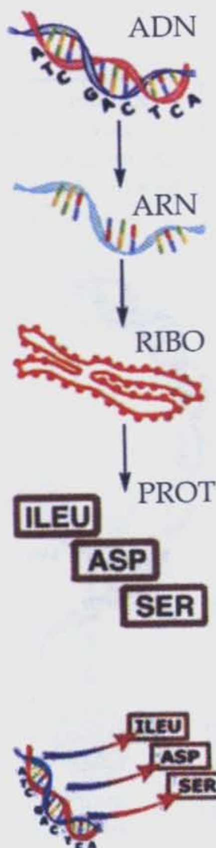
Al treilea fapt

Știința ne spune că dezvoltarea viitoare a zigotului nu are loc din întâmplare, ci este autoprogramată, sau este reglementată de către o programare genetică precisă, înregistrată pe fiecare din cele 46 de benzi ale ADN-ului său.

Deci, chiar succesiunea programată de sute de mii de „triplete“ de-a lungul întregii benzi a ADN-ului este cea care compune patrimoniul genetic al zigotului.

După cum știm (vezi la pag. 28 și 29), acest patrimoniu genetic este transferat continuu de la ADN pe o altă bandă, ARN-ul, numit „mesa-

ger" pentru că transportă informațiile conținute în ADN la așa numita „fabrică a proteinelor", acel țesut reticular foarte subțire, plin de ribozomi, din care ies continuu toate proteinele care (asemenea cărămizilor care formează o clădire) vor construi diferitele părți ale corpului nostru, cum ar fi creierul, mușchii, nervii, oasele, sângele etc.

Cu privire la cele spuse, este important să ne amintim ceea ce scrie premiantul Nobel prof. Dulbecco: „Primul principiu al geneticii spune că informația este în sens unic: merge mereu de la gene la proteină, și niciodată în sens invers" (Renato Dulbecco, Inginerii vieții, Milano 1988, pag. 38).

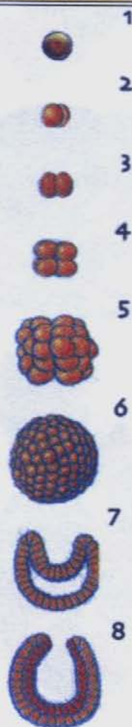
Ar fi suficientă această observație prețioasă pentru a înțelege că dezvoltarea viitoare și completă a corpului uman „este deja conținută" în ADN-ul zigotului.

Și astfel, întotdeauna condus de propriul ADN, zigotul (1) începe minunata lui aventură de a crește: mai întâi se împarte în două celule, apoi în 4 și apoi în 8, în 16, în 32 (2-4) până la a lua, în a patra zi a fertilizării, aspectul unei mure, de unde și numele de „morulă"(5) dat embrionului în acest stadiu de dezvoltare.

După aceasta, celulele continuând să se multiplice, se așează în așa fel încât să formeze o sferă cavă microscopică: „blastula"(6).

Chiar din acest moment are loc o altă minunăție, mereu dirijată de ADN: este diferențierea dintre celule. Sfera se pliază asupra ei însăși luând forma unui vas, numit „gastrulă"(7), în timp ce unele celule se

De la Zigot la naștere

9

10

11

12

poziționează pe partea ei exterioară, iar altele se aliniază pe partea ei interioară (8).

Aici celulele suportă o specializare din ce în ce mai pronunțată în celule nervoase, sangvine, musculare etc. care, conduse mereu de programarea genetică scrisă în ADN-ul original, vor construi diferitele țesuturi și organe ale corpului în formare (9).

Cu o precizie incredibilă (10) celulele nervoase emigrează către un loc unde va apărea creierul; celulele musculare se pregătesc să organizeze inima și alți mușchi; alte celule formează oasele; altele aparatul digestiv și pielea; altele sângele.

Această fază nouă, în care ADN-ul zigotului controlează și produce organele diferite ale corpului uman, este numită de către oamenii de știință embriogeneză.

13

14

La cinci săptămâni (11) după conceperea sa, embrionul uman măsoară numai un centimetru, însă este deja structurat în diferite organe bine diferențiate.

La șapte săptămâni (12), sau la mai puțin de două luni de la concepere, forma corpului este de acum completă. Apoi dezvoltarea nu va fi decât o creștere de proporții și o îmbunătățire de funcțiuni mereu mai perfecte (13), o dezvoltare care nu se va încheia cu nașterea copilului, ci va continua pe întreaga viață (14).

Dar, de la concepere până la naștere, și apoi după naștere, este mereu EL, micul zigot, care continuă să crească fără întreruperi, călăuzit numai de ADN-ul său și cerând mamei doar căldură și hrană.

Deci zigotul uman este deja o ființă umană, subiect al drepturilor umane, la fel ca un adult.

DOUĂ ÎNTREBĂRI ȘI DOUĂ RĂSPUNSURI

În acest caz ni se pare util să răspundem la două întrebări care pot apărea din ceea ce s-a spus:

Prima întrebare privește micimea zigotului. De fapt, cineva s-ar putea întreba: Cum este posibil a asemăna o celulă nu mai mare ca punctulețul pus deasupra unui „i" cu un om adult?

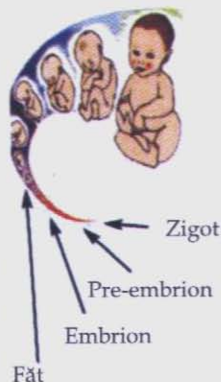
Răspuns:

Un miligram de aur este tot aur ca o sută de tone de aur: cantitatea unui lucru nu are nici o relevanță asupra calității.

Astfel că ADN-ul uman închis într-o singură celulă, zigotul, este, calitativ, același ADN pe care îl găsim în cele 60 de mii de miliarde de celule ale omului adult.

Cu o particularitate în plus: aceea că tocmai zigotul este cel care dă originea omului adult și nu invers!

A doua întrebare: de ce unii biologi folosesc „nume" diferite la diferite faze de dezvoltare ale zigotului (ca de exemplu preembrion, embrion, fetus)?

Răspuns:

Aceste nume au o funcție pur didactică; ele sunt folosite (și uneori impropriu) pentru a ușura descrierea diferitelor faze de dezvoltare ale zigotului; însă nu vor să însemne întreruperi sau salturi care obiectiv nu există, din moment ce, după cum

ne învață știința, embrionul este produsul dezvoltării oului fecundat, din care derivă, după un ansamblu de transformări ireversibile, individul adult.

În orice caz, chiar și acei oameni de știință, care presupun o umanizare progresivă a zigotului uman, trebuie să-l trateze încă de la început ca pe o persoană umană deoarece fiind vorba, pentru ei, de un „dubiu de fapt", este obligatoriu pentru toți să facă alegerea cea mai sigură.

PROBLEME DE BIOETICĂ

TERAPIA MEDICALĂ ȘI TERAPIA GENETICA

Când un medic vizitează un bolnav, primul lucrul pe care caută să-l stabilească este de ce boală suferă (diagnosticul); după aceea prescrie îngrijirea (terapia) adecvată pentru vindecare.

Până astăzi unica terapie posibilă a fost terapia medico-chirurgicală, menită să vindece efectele bolii, ca de exemplu, distrugerea chimică sau extirparea chirurgicală a tumorilor, sau să neutralizeze cauzele posibile ale unei boli oarecare prin medicamente.

Descoperirile recente, prin care genele programează toate proteinele

corpului nostru, au deschis medicilor posibilitatea de a vindeca bolile cauzate de o genă defectuoasă (boli genetice) înlocuind gena bolnavă cu o genă sănătoasă. Este tocmai așa-numita terapie genetică, metodologie care face încă primii pași nesiguri, dar care promite să devină într-un viitor apropiat mult râvnita binefacere pentru sănătatea umană.

Din punct de vedere etic:

1) Atât terapia medicală cât și cea genetică trebuie să respecte cele două principii ale bioeticii (vezi partea a 5-a, pag. 18-21); deci sunt licite numai acele terapii medicale și acele intervenții asupra genelor care favorizează natura în dezvoltarea sa normală, sau care contribuie la vindecarea sa.

2) În ceea ce privește terapia genetică, trebuie să atragem atenția asupra a două pericole:

Primul pericol vine din faptul că tehnicile terapiei genetice sunt încă la starea lor inițială și, până astăzi, comportă pericole serioase de insucces.

Al doilea pericol îl constituie ispita (din păcate, reală) de a folosi schimbarea sau înlocuirea genelor (este vorba deci de „ingineria genetică“ și de „manipulare genetică“) pentru a obține indivizi umani „doc“, așa numiții „nou-născuți pe măsură“, ușor de obținut pentru scopuri de câștig (organe de schimb) sau de putere.

* * *

N.B. Despre terapia genetică recentă, care pornește de la celulele

stem, vom vorbi mai târziu (la pag. *67*), după ce se va expune tehnica „fecundării in vitro“ (FIVET) și cea a „clonării“, pentru că numai în felul acesta o atare terapie va putea fi înțeleasă exact și evaluată la adevărata ei valoare științifică și etică.

TESTUL GENETIC PRE-MATRIMONIAL

Astăzi știința genetică oferă viitorilor soți posibilitatea de a cunoaște, cu ajutorul testelor genetice rapide și economice (screening), prezența bolilor ereditare sau a anomaliilor congenitale care ar putea fi transmise viitorului copil.

Din punct de vedere etic:

1) Fiecare persoană singulară poate în mod licit, numai din libera ei inițiativă, să se supună unui test genetic, în același mod prin care se supune unei analize medicale, pentru a cunoaște dacă este bolnav sau nu.

2) Fiind vorba de doi logodnici, testul genetic preconcepțional este

licit dacă este voit liber de amândoi logodnicii.

De fapt, rezultatele negative ar putea să influențeze mai mult sau mai puțin asupra continuării logodnei: fie să ducă la hotărârea de a o întrerupe, sau să consolideze iubirea și încrederea reciprocă între viitorii soți.

3) În schimb, este ilicit a face obligatoriu testul prin legile statului cu scopul de a salva puritatea rasei, cum s-a întâmplat în Germania nazistă și se întâmplă în timpurile noastre în China comunistă.

De fapt, aceasta se lovește de primul principiu al bioeticii care ratifică inviolabilitatea persoanei umane și a drepturilor acesteia ca persoană.

Este privarea permanentă a capacității procreative obținută voluntar printr-o intervenție chirurgicală.

Sterilizarea nu trebuie confundată cu sterilitatea, care este o stare patologică involuntară.

Sterilizarea masculină în mod obișnuit este obținută prin tăierea canalelor care conduc sperma; cea feminină, prin legarea trompelor uterine, adică a canalelor prin care ovulul urcă din ovar către uter.

În mod normal, aceste intervenții sunt ireversibile.

Rațiunea etică:

1) Sterilizarea contraceptivă (fie masculină, fie feminină) este

grav ilicită pentru că lezează demnitatea și integritatea persoanei umane (primul principiu al bioeticii) și se opune punctului A al celui de al II-lea principiu (intervenție contra naturii).

2) În schimb este licită sterilizarea indirectă, adică atunci când este consecința unei intervenții chirurgicale cu scopul de a vindeca o altă boală.

Intervenția este, de fapt, îndreptată direct pentru a extirpa o parte bolnavă a organismului (să presupunem o tumoare a uterului), care doar indirect provoacă încetarea facultății generative.

FOLOSIREA ANTICONCEPȚIONALELOR

Este vorba de substanțe hormonale care, folosite de către femeie, blochează ovulația, împiedicând astfel concepția. Faimoasă, chiar dacă depășită, este așa-numita „pilulă“ (Enovid) preparată prin anii 60 de Dr. Pincus.

Un alt mijloc, de această dată mecanic, pentru a împiedica concepția este așa-numitul „prezervativ“ folosit de bărbat.

Rațiunea etică:

Atât folosirea „pilulei“ cât și a „prezervativului“ sunt ilicite pentru că, despărțind voluntar aspectul procreativ de cel unitiv în actul conjugal, se opun punctului C al celui de al doilea principiu al bioeticii.

În plus, experienţa învaţă că mentalitatea contraceptivă a celui care foloseşte pilula sau prezervativul înclină puternic, în cazul unei concepţii nedorite, să recurgă la avort.

DIAGNOSTICUL PRENATAL

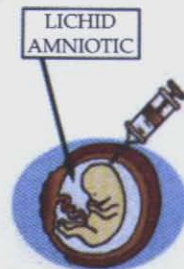
În zilele noastre este posibil să se individualizeze, cu tehnici speciale de diagnosticare, eventuale anomalii şi malformaţii ale fătului încă din uterul matern.

Avertizăm că nu toate tehnicile de diagnosticare sunt fără pericol pentru cel care se va naşte.

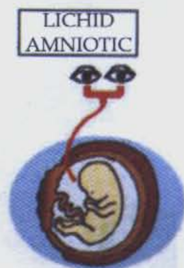
Cele mai folosite sunt:

1) Ecografia (sau ultrasonografia). Astăzi este tehnica cea mai răspândită şi pentru că este cea mai puţin periculoasă pentru făt. Ea constă în punerea în contact cu sânul matern a unei sonde de cuarz care emite unde sonore ultrascurte: ecourile [de reîntoarcere] acestor unde „desenează" pe un monitor fătul, cu forma lui, mişcările lui şi eventualele malformaţii.

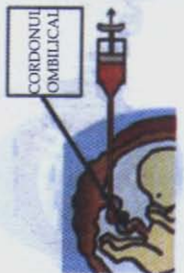

2) Amniocenteza. Cu un ac adecvat, ecoghidat, se prelevă, prin abdomen, puțin lichid amniotic. Examinarea celulelor sale poate descoperi prezența alterărilor cromozomiale sau genetice. Dacă este bine condusă, este o tehnică cu risc redus pentru făt.

3) Amnioscopia. Permite, cu ajutorul unei sonde din fibre optice introdusă în cavitatea amniotică „să se vadă" chiar și mici porțiuni ale fătului, și chiar să se ia din ele mici porțiuni cu ajutorul biopsiei. Este o tehnică invazivă, cu un puternic procent de avorturi (5-7%).

4) Cordocenteza. Cu ajutorul unui ac ghidat ecografic se prelevă sânge fetal dintr-o venă a cordonului ombilical. Este o tehnică ușor invazivă, utilă pentru diagnosticarea unor eventuale boli, cum ar fi hemofilia.

5) Prelevarea de vilozități coriale. Este prelevarea unei mici părți de corion, membrană externă care înfășoară fătul. Întrucât țesutul corial posedă același echipament genetic, ca și zigotul, el furnizează informații precise asupra genomului fetal.

Este o tehnică de o invazivitate înaltă cu pierderea a 3-4% din feți.

Rațiunea etică:

1) Diagnosticul prenatal al fătului este licit dacă urmărește vindecarea unei boli a copilului atunci când există o suspiciune fondată a unei boli curabile precoce (cum ar fi hidrocefalia) și este practicată cu tehnici neinvazive, sau cu risc scăzut de insucces.

2) În schimb, diagnosticul prenatal este ilicit când este ideologic

asociat cu avortul, sau este efectuat pentru a cunoaște dacă fătul este bolnav sau malformat, și astfel să fie avortat.

Din păcate această mentalitate astăzi este foarte răspândită și este susținută, dincolo de un egoism respingător, și de motivații „fals-pietiste" față de cel care trebuie să se nască.

Un diagnostic care atestă existența unei malformații nu trebuie niciodată să echivaleze cu o condamnare la moarte; trebuie, în schimb, să trezească o iubire mai mare pentru un fiu care are mai multă nevoie de alții, de un fiu care cere să vină la lumină.

FECUNDAREA „ÎN VITRO" SAU „ASISTATĂ" (FIVET)

Este o metodă de fecundare artificială, obținută prin unirea a unuia sau a mai multor ovule materne cu spermatozoizi paterni într-o eprubetă de sticlă, în care are loc fecundarea. Ovulele fecundate (embrionii) sunt apoi transferate în uterul matern pentru gestație.

Este numită:

„Fecundare în vitro + Transferul embrionului" (FIVET).

Cu tehnicile actuale, pentru a obține implantul unui embrion, este necesară fecundarea mai multor ovule („embrioni supranumerari"), aproape totdeauna destinate avortului sau congelării.

FIVET-ul este numit „omolog“ dacă gameții sunt ai bărbatului și ai femeii; „eterolog“ dacă unul din gameți provine de la un „donator“ extern, care rămâne aproape totdeauna anonim.

Rațiunea etică:

1) FIVET-ul omolog este ilicit pentru că violează al doilea principiu (punctul C) al bioeticii.

De fapt, actul conjugal, în structura lui naturală, este o acțiune personală a celor doi soți, care se dăruiesc într-o iubire reciprocă și din iubire față de fiul care se va naște.

La FIVET, în schimb, conceperea este obținută în afara actului conjugal, în mod artificial și oarecum mecanic, așa încât nu se mai poate vorbi de „procreare“ ci de „producere“.

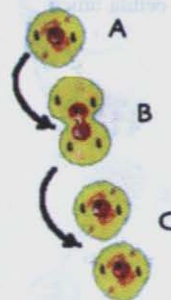
De asemenea, nu se poate uita că FIVET-ul este complet ilicit deoarece produce în plus numeroși embrioni destinați avortului sau congelării.

Acești embrioni au umplut frigiderele clinicilor noastre cu mici ființe umane (numai în Italia, statisticile din aprilie 2001 estimau că erau peste 30.000), al căror destin se încheie aproape totdeauna cu uitarea lor sau (în proiectul unor state) cu distrugerea lor pentru a recupera din ele celulele „stem“ cu scop terapeutic, cum vom explicita la paginile 66-71).

2) FIVET-ul eterolog (dobândit cu unul sau cu amândoi gameții de la „donatori“) adaugă la rațiunile de ilicitate al omologului lezarea gravă a drepturilor celui care se va naște.

Copilul se naște deja orfan de tată sau de mamă și deseori în nesiguranța părinților săi adevărați. Fiecare își poate imagina aceste consecințe afective și legale ale vieții sale.

REPRODUCEREA ASEXUALĂ SAU CLONAREA

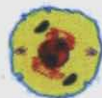

„Clonarea" este producerea artificială a embrionului dintr-o singură celulă.

Am spus „artificială" pentru a o distinge de înmulțirea celulelor, care se produce „natural", prin sciziunea celulei primitive a zigotului până la cele 60 de mii de miliarde de celule ale omului adult (vezi pg. 23 și 35-37).

Am spus și „de unica celulă" pentru că, în timp ce la fecundarea sexuală zigotul este dobândit prin unirea celor două celule sexuale masculină și feminină (spermatozoidul și ovulul) și va avea caracteristici genetice derivate jumătate de la tată și jumătate de la mamă, la

celula unică

clonare, după cum vom explica mai bine acum, zigotul derivă din nucleul unei celule unice. Celulele dobândite vor fi, prin urmare, genetic identice cu cea de proveniență și, dacă sunt multiplicate, vor fi toate egale între ele.

După scopul care se prestabilește, clonarea poate fi „reproductivă“ sau „terapeutică“.

A) CLONAREA REPRODUCTIVĂ

Clonarea „reproductivă“ are ca scop reproducerea unui nou individ viu, egal cu cel clonat.

Experiențele recente au demonstrat că este posibil să stimulăm dezvoltarea unui ovul feminin fără a recurge la fecundarea cu spermatozoidul masculin, înlocuind însă nucleul său cu nucleul unei alte celule de la un individ „donator“.

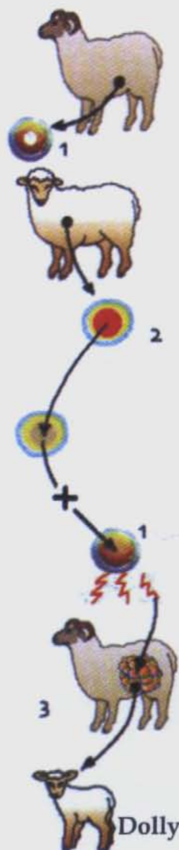
Este cunoscută tuturor clonarea oii Dolly, realizată în Scoția în 1966, după 277 de încercări. Iată în sinteză fazele experimentului:

De la o oaie adultă, de rasă Blackface, a fost preluat un ovul nefecundat, de la care a fost luat nucleul.

În același timp a fost luată o celulă oarecare de la o altă oaie adultă de rasă Finn Dorset (donatoare).

Această celulă a fost tratată astfel încât să fie stinse genele ei active și să o facă asemănătoare celulei „stem“ sau „totipotente“ (vezi pg. 28). Deci a fost pusă în contact cu ovulul lipsit de nucleul lui.

Prin descărcări electrice, ovulul s-a contopit cu noul nucleu și a început să dezvolte embrionul.

Apoi a fost implantat în uterul unei terțe oi Blackface, unde a crescut până la nașterea unui miel (Dolly), care are toate și numai caracteristicele genetice ale oii Finn Dorset, donatoare de nucleu.

Rațiunea etică:

1) Clonarea reproductivă a animalelor, numai pentru cercetări științifice folositoare omului, este licită. Din cauza pericolelor care derivă dintr-o utilizare științifică și comercială necontrolată, necesită legi precise statale care să o guverneze.

2) În schimb, clonarea reproductivă de oameni este totdeauna grav ilicită. Ea contravine ambelor principii ale bioeticii. De fapt, este vorba de o violare foarte gravă a demnității persoanei umane și de o metodă reproductivă „artificială" și „nenaturală", care repugnă rațiunii drepte.

În procesul de clonare sunt pervertite relațiile fundamentale ale persoanei umane: filiațiunea, consangvinitatea, rudenia, paternitatea. O femeie poate fi sora geamănă a mamei sale, să fie lipsită de tatăl biologic, sau să fie fiica bunicului. În ipoteza limită, clonarea ar putea să dea viață unei societăți numai de femei, capabile să se reproducă fără a recurge la bărbați.

În această perspectivă se inserează logica unei producții industriale de ființe umane, cu o instrumentalizare radicală a femeii, redu-

se la o „simplă mașină biologică", și se deschide perspectiva de cercetare către o posibilitate de a construi „utere artificiale", ultimul pas pentru producerea „în laborator" de ființe umane.

Clonarea umană a fost respinsă ca „aberantă" de toate Statele Occidentale, în special de Rezoluția Parlamentului European din 12 martie 1997, care condamnă clonarea umană pentru că violează cele două principii fundamentale pe care se bazează drepturile omului.

Însă aceste legi, după aceea, vor fi încălcate de către oamenii de știință ghidați numai de ambiția lor personală, aproape totdeauna, susținută de cel mai radical dispreț față de Dumnezeu și față de om.

B) CLONAREA TERAPEUTICĂ

Clonarea „terapeutică" are scopul de a produce doar o serie de celule care, modificate corespunzător, să poată fi transplantate la un bolnav și să le înlocuiască pe cele bolnave.

Punctul de plecare al unei astfel de terapii sunt așa numitele „celule stem", despre care vom vorbi mai departe.

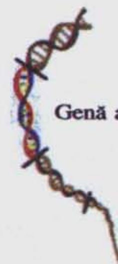
TERAPIA GENETICĂ PORNIND DE LA CELULELE STEM

Cum spuneam puțin mai înainte, vom vorbi acum despre cea mai recentă tehnică de terapie genetică (vezi pg. 43), care pornește de la manipularea „celulelor stem".

Dar ce sunt „celulele stem"?

După cum arătam la pg. 27, sunt celule în care nu este activă nici o genă și de aceea pot fi adaptate să fie active genetic în mod diferențiat. Pentru aceasta sunt numite „celule care pot totul" (totipotente).

Prin anumite tehnici, oamenii de știință pot, în laborator, să activeze în ele numai genele sistemului nervos, sau cele ale sângelui, sau ale ficatului etc.

După ce au transformat celulele stem în celule „specializate", de exemplu, în celule nervoase, acestea sunt multiplicate în laborator și apoi transplantate în sistemul nervos al unui pacient afectat, de pildă, de boala lui Alzheimer, unde vor înlocui celulele distruse (care suferă).

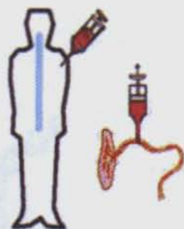
Este clar că această terapie trebuie încurajată, chiar dacă cu prudență și progresiv din cauza necunoscutelor care apar mereu (de exemplu, aceea de a vedea că apar tumori).

Problema etică apare însă din întrebarea:

De unde sunt prelevate „celulele stem"?

Răspunsul, în starea actuală a cercetărilor științifice, este dublu:

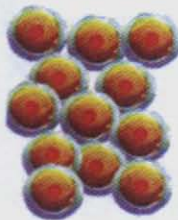
1) Celulele stem pot fi preluate din sângele și din măduva spinării

ale unui individ adult sau din cordonul ombilical al nou-născuților. Aceste celule, fiind în faza de reproducere, din punct de vedere genetic, sunt încă nediferențiate.

2) Sau pot fi preluate din celulele unui embrion când este încă în stadiul de „morulă" (vezi pg. 35), stadiu în care celulele sunt încă nediferențiate.

Unii propun utilizarea în acest scop a miilor de embrioni umani produși supranumerar ca urmare a „fecundării în vitro", crescuți până la stadiul de morulă și după aceea congelați (pg. 55-58).

Alții însă propun obținerea unor astfel de embrioni „prin clonare", printr-o tehnică asemănătoare aceleia folosite pentru oaia Dolly, adică transferând nucleul unei celule de la un oarecare subiect uman

într-un ovocit uman denucleat și făcut să se dezvolte, în laborator, până la stadiul de morulă.

După aceasta, morula este dezmembrată în celule stem din care se obțin celulele diferențiate dorite.

Rațiunea etică:

Acești embrioni, indiferent de modul de obținere, sunt, după cum știm, mici ființe umane vii; sunt persoane umane pe cale de dezvoltare biologică, chiar dacă provizoriu sunt blocate în creșterea lor prin frig sau prin altă tehnică; sunt fii; sunt fiii care sunt impiedicați să se dezvolte și să se nască.

Spunând aceasta, este evident că folosirea celulelor stem în scop terapeutic:

– este licită, dacă aceste celule sunt prelevate de la indivizi adulți sau din cordonul ombilical al nou-născuților (n.1).

– însă este grav ilicită dacă aceste celule sunt prelevate de la embrioni umani (n.2): ar fi vorba, de fapt, despre avort provocat direct.

Din păcate, unele state sunt pe punctul de a autoriza această a doua metodă teribilă, pe care Prof. Jeremy Rifkin o numește „începutul unui drum fără întoarcere. Cale care va duce inevitabil la o eră de eugenetică comercială mai rea decât cea rasială a lui Hitler, cu consecințe catastrofale pentru viitorul omenirii" (Corriere della Sera, 29-8-2000).

Însă, dacă datoria Științei medicale este aceea de a vindeca bolnavul, cum s-ar putea transforma într-un instrument de moarte fără a se renega pe sine însăși?

Sau nu cumva se întâmplă că, în spatele alegerilor pripite și interesate ale unor state, se ascunde goana cuceririi unui primat tehnologic și economic capabil să domine restul lumii, trecând peste cele mai elementare drepturi umane și peste însăși viața a milioane de copii nevinovați?

AVORTUL PROVOCAT VOLUNTAR

Pentru a înțelege exact ceea ce vom spune acum, este necesar să ne amintim cele spuse referitor la „Începutul vieții umane“ (partea a VII-a, pg. 30 și următoarele), unde s-a demonstrat științific că zigotul uman este deja o persoană umană încă din prima clipă a existenței sale.

Același cuvânt „avort“, de la cuvântul latin „abortio“, „moarte înainte de naștere“, îi exprimă semnificația.

Însă din punctul de vedere științific și juridic, ce înseamnă avortul?

Avortul este întreruperea vieții zigotului uman înainte de nașterea lui.

Avortul poate fi spontan sau provocat voluntar.

Avortul spontan are loc când întreruperea vieții prenatale a fiului nu este voită de părinți, ba mai mult, este primit cu durere de către aceștia.

În realitate, se poate întâmpla, chiar atunci când, după o oarecare dezvoltare, fetusul să fie avortat spontan din cauza celor mai diverse și neprevăzute motive.

Este clar că în cazul acestor avorturi spontane nu este nici o responsabilitate morală, chiar dacă o oarecare vină ar putea deriva de la gravidă, din cauza unor neglijențe în îngrijire sau datorită abuzului de tutun, de alcool sau prin folosirea drogurilor.

Avortul provocat are loc, în schimb, când întreruperea vieții intrauterine a copilului este provocată voluntar, de către mamă, de către tată sau de către alte persoane, cum ar fi medicii sau colaboratorii lor.

Despre acest avort vom vorbi, amintind tehnicile, finalitățile și Legea Italiană nr. 164.

a) PRINCIPALELE TEHNICI ABORTIVE

În primele trei luni de graviditate, tehnicile cele mai utilizate sunt:

1) „Pilula după o lună“ (RU 486).

Nu este o pilulă „anticoncepțională“, ci „abortivă“ pentru că provoacă desprinderea și expulzarea embrionului implantat deja. Este eficace până într-o lună de la concepere.

2) Tot abortivă este considerată și „pilula după o zi“ (NORLEVO): este vorba de două comprimate care conțin un hormon, care trebuie luate în primele 72 de ore. Provoacă expulzarea ovulului deja fecundat înainte de a avea loc implantul în uter. Prin urmare, este vorba de un adevărat avort și nu doar de o simplă contracepție.

3) O altă tehnică „abortivă“ este așa numita „spirală“-„sterilet“ (IUD). Este un obiect în formă de fir, de cele mai multe ori înfășurat în spirală care, introdus în uter, împiedică implantul ovulului fecundat în uter, provocându-i avortul.

4) Embriotomia sau „tăierea în bucăți“ a embrionului în interiorul uterului matern cu un instrument în

formă de lingură, cu care se continuă după aceea golirea cavităţii uterine şi „răzuirea" pereţilor cavităţii (raclaj). Embrionul este scos bucăţele.

5) Aspirarea (metoda Karman) constă în introducerea în uter a unui tub de plastic legat de o puternică pompă care aspiră. Embrionul este „absorbit" şi zdrobit. Este scos afară, redus sub formă de pastă.

După trei luni de sarcină, tehnicile mai sus descrise devin mult mai periculoase pentru femeie. În acest caz, se recurge la metoda nazistă a gazării.

6) Otrăvirea. Constă în injectarea unor substanţe chimice otrăvitoare în lichidul amniotic, care duc la moartea copilului în chinuri îngrozitoare, prin asfixiere. După câteva zile femeia naşte un copil mort.

b) CELE TREI FINALITĂŢI ALE AVORTULUI PROVOCAT

1) Avortul, ca mijloc „contraceptiv": este recurgerea la întreruperea voluntară a sarcinii ca instrument al regularizării naşterilor.

Raţiunea etică:

Este grav ilicit, fiind vorba despre uciderea unei fiinţe umane inocente.

2) Avortul „selectiv" (sau eugenetic), sau eliminarea fetuşilor care prezintă anomalii sau malformaţii.

Raţiunea etică:

Şi în acest caz este vorba despre o ucidere directă a unei vieţi umane inocente şi, prin urmare, este grav ilicit.

Acest delict este socotit încă şi mai grav din cauza insensibilităţii

față de acei fii care au mai multă nevoie de iubire, cum s-a spus deja cu privire la Diagnosticul prenatal la pg. 53-54.

3) Avortul „terapeutic“, sau eliminarea fetusului cu scopul de a salva viața (sau numai bunăstarea) mamei.

Ratiunea etică:

Și aici este vorba despre o ucidere directă a unei ființe umane nevinovate, și este, prin urmare, grav ilicit.

Am spus că este vorba despre o ființă umană „nevinovată“, sau despre un fiu care nu poate fi considerat de nimeni (și cu atât mai mult de către mamă!) ca un „agresor nedrept“; însă trebuie să recunoaștem că în această situație se cere un act de adevărat eroism. Trebuie să spunem că astăzi, datorită progreselor științei medicale, această dilemă dramatică de a trebui să alegi între viața mamei și cea a copilului aproape că nu mai există.

NB. Avortul „indirect“. Acest eveniment dureros se verifică atunci când, pentru a vindeca mama de o boală gravă (să presupunem o tumoare la uter), sarcina este întreruptă indirect.

Rațiunea etică:

În acest caz, intervenția asupra mamei este licită, pentru că nu este îndreptată direct spre provocarea avortului, ci pentru a salva mama de o boală gravă. Avortarea fătului este doar o consecință, prevăzută dar nu voită (ba chiar întotdeauna percepută cu durere), a unei intervenții necesare asupra unei boli.

c) Legea Italiană asupra avortului nr. 194/1978

Legea Italiană nr. 194 asupra avortului, aprobată de Parlament la 22 mai 1978, este una din legile cele mai permisive din lume. Şi este şi una din cele mai ipocrite, dacă ne gândim că în titlul: „Norme pentru tutela maternităţii" şi la art. 1 care spune: „Statul... tutelează viaţa umană încă de la începutul ei", iar în continuare la art. 4 spune: „până la 90 de zile, femeia care acuză circumstanţe pentru care urmarea gravidităţii ar comporta un pericol serios pentru viaţa ei fizică sau psihică, raportat fie la starea sănătăţii ei sau la condiţiile ei economice-sociale – familiale, fie la circumstanţele în care a avut loc conceperea, sau la previziunile de anomalii sau malformaţii ale celui conceput", se poate adresa la o structură publică pentru a cere întreruperea gravidităţii".

Articolul 6 permite apoi femeii să avorteze „chiar şi după 90 zile", când este vorba de avort selectiv sau de avort terapeutic (vezi mai sus la nr. 2 şi 3).

Nu există persoană care să nu vadă cum, **în baza acestei legi, femeia poate cere să avorteze, practic, în toate cazurile.**

Şi aceasta chiar fără consimţământul soţului şi, pentru minore, fără consimţământul părinţilor!

La această tragedie se adaugă apoi rezultatele înşelătoare ale unei atari legi:

1) Înainte de toate, nu este cert că avorturile „clandestine" ar fi scăzut; de fapt, nu este posibil a face o statistică a ceea ce este „clandestin".

2) În ceea ce privește avortul „legal", cu toate că la mijlocul anilor '90 ele au înregistrat o scădere ușoară (însă scăzuse și numărul nașterilor!), în 1999 tendința s-a inversat dureros, arătând o creștere față de 1998 cu o mie și ceva de avorturi legale (după cum relatează Ministerului Sănătății Parlamentului italian, 18/09/2000).

La toate acestea se adaugă, în sfârșit, o tragică bătaie de joc care s-a consumat în tăcere față de italienii onești: în virtutea Legii 164, avorturile efectuate de către Stat sunt finanțate de către toți cetățenii italieni care plătesc taxe, chiar și de aceia care, în conștiința lor, sunt împotriva avortului!

Rațiunea etică:

Este evident că, din punct de vedere juridic și moral, Legea 164 este o lege nedreaptă și anti-umană: de fapt, nici un stat nu poate legifera uciderea directă a unei vieți nevinovate, oricare ar fi scopul la care ar voi să ajungă prin ea. În consecință, orice cetățean nu numai că are dreptul, dar are obligația de a nu o respecta, și are chiar și dreptul de a se sustrage de la plata taxelor percepute în bani pe care statul le folosește pentru a-și ucide fiii proprii.

În sfârșit, este o adevărată ipocrizie a unui stat care se mândrește că ar fi abolit pedeapsa cu moartea pentru delincvenți recunoscuți, când el însuși devine călău și măcelar al propriilor săi cetățeni, care sunt cei mai neputincioși și fără apărare!

TRANSPLANTUL DE ORGANE

Este o intervenție chirurgicală prin care se transferă în organismul „receptor" un organ sau un țesut preluat din organismul unui „donator".

Transplantul, când are loc la persoane umane, poate asuma trei aspecte:

1) Autotransplantul. Este transferul de țesuturi dintr-o parte într-alta a corpului aceluiași individ, cum ar fi transferul unei părți de piele dintr-o zonă într-alta a corpului.

Rațiunea etică:

Este licit, pentru că o parte a organismului poate fi sacrificată pentru binele întregului organism.

2) Heterotransplantul (sau Xenotransplantul) este transferul unui organ de la un animal la o ființă umană, cum a avut loc în transplantul unei inimi de cimpanzeu la micuța Baby Fae, care a supraviețuit numai 21 de zile.

Rațiunea etică:

Este licit, întrucât animalele pot fi puse în slujba omului, chiar dacă trebuie ținut cont de dificultățile tehnice care încă nu au fost depășite.

3) Omotransplantul. Este transferul unui organ din corpul unui individ uman în corpul unui alt individ uman.

Rațiunea etică:

Este pe deplin licită donarea unui organ preluat de la un donator viu, în următoarele condiții:

– Să existe consimţământul liber atât al donatorului cât şi al primitorului.

– Să fie vorba despre organe sau ţesuturi reproductibile (cum ar fi donarea de sânge) sau dubluri (de exemplu rinichii).

– Să existe speranţe raţionale pentru un bun succes al transplantului şi să nu fie riscuri pentru sănătatea donatorului.

– Totul să fie făcut gratuit.

Este licit şi a prelua organe de la un cadavru, cu aceste condiţii:

– Ca persoana, când era în viaţă, să fi autorizat preluarea organelor sale (astăzi în Italia este suficient consimţământul tacit) sau să existe o autorizare scrisă a rudelor celor mai apropiate.

– Să fie siguranţa morţii cerebrale a donatorului, sau oprirea ireversibilă a tuturor funcţiunilor cerebrale şi degenerarea ireversibilă a întregii mase cerebrale. (Nu este însă oprit a păstra artificial funcţia cardio-respiratorie dacă aceasta este necesară pentru a favoriza transplantul de inimă).

– Să existe consimţământul primitorului şi totul să fie făcut gratuit.

EUTANASIA ȘI „ÎNCĂPĂȚÂNAREA" TERAPEUTICĂ

Când un bolnav este sigur sortit morții (sau nu mai există pentru el speranța rațională de vindecare), rudele și medicii curanți pot să-și asume față de acesta trei atitudini:

1) Continuarea terapiilor de susținere a vieții și a terapiei durerii.
2) Eutanasia
3) Încăpățânarea terapeutică

1) Terapia de susținere a vieții și terapia durerii.

Terapiile de susținere a vieții sunt hrana și administrarea de medicamente adecvate pentru a combate boala.

Acestora trebuie să le fie asociată terapia durerii, sau administrarea de medicamente (de exemplu narcotice) care atenuează sau iau durerile insuportabile în sine, cu condiția să-i fie lăsată intactă activitatea intelectuală bolnavului.

Experiența învață că deseori atenuarea durerii previne însăși agravarea bolii.

Rațiunea etică:

Atât terapiile de susținere cât și cele de diminuare a durerii nu numai că sunt licite, dar obligatorii: cu ele bolnavul terminal este ajutat în marea încercare; aceste tehnici medicale vor fi cu atât mai eficace cu cât bolnavul se va simți înconjurat de afecțiunea rudelor și de strădania medicilor și a paramedicilor.

2) Eutanasia

Termenul „Eutanasia" derivă dintr-un cuvânt grecesc și înseamnă

„moarte bună"; dar în limbajul medical și comun înseamnă moartea unui bolnav terminal provocată voluntar, fie în mod direct administrându-i bolnavului substanțe letale, fie în mod indirect, prin suspendarea hranei sau a terapiilor care din punct de vedere rațional pot să-i prelungească viața.

Rațiunea etică:

Eutanasia, provocată fie direct fie indirect, este o adevarată omucidere, chiar și atunci când este provocată pentru scopuri „pioase" sau este cerută de pacient. Prin urmare, este totdeauna ilicită din punct de vedere moral.

Această ilegitimitate a fost afirmată recent în rezoluția Comisiei Etice a Medicilor Uniunii Europene (CPME) din 1 august 2000.

3) Încăpățânarea terapeutică

Este continuarea irațională a terapiei care ar provoca doar o prelungire precară și chinuitoare a vieții, fără a avea o temelie în așteptarea vreunui beneficiu pentru pacient sau vreo ameliorare a calității vieții.

Rațiunea etică:

Este licit a renunța la tratamente care se configurează ca „încăpățânare terapeutică", numai să nu se întrerupă îngrijirile normale (cum ar fi hrănirea și terapia durerii) datorate bolnavului în atari cazuri.

Bioetica, fiind în slujba omului, trebuie să fie înainte de toate o cercetare rațională asupra omului: asupra modului cum este făcut omul (ființa sa „fizică“ studiată de știință) și asupra scopului ultim al omului („fericirea“ sa, studiată de filozofie).

Totuși mulți oameni de știință, după ce au investigat asupra „fizicului“ omului, după ce i-au descoperit structura și funcțiunile, se blochează intelectual și refuză să continue cercetările asupra cunoașterii „totale“ a omului.

Acești oameni de știință spun: „noi suntem oameni de știință, nu filozofi“; uitând că, înainte de toate,

ei sunt oameni, pentru care noțiunile „fizice“ trimit inevitabil la întrebările „metafizice“, sau la întrebările puse de însăși realitatea fizică asupra propriei origini și asupra scopului propriu.

Când, apoi, realitatea studiată este omul, atunci întrebările metafizice devin ineluctabile: de unde vine omul? cine l-a proiectat atât de perfect? care este scopul omului ca persoană? care este etapa ultimă a fericirii sale? și care este calea care duce la ea?

Apropierea de aceste întrebări trebuie să fie o apropiere „rațională“, întemeiată pe „fapte“ pe care știința le-a adeverit cu siguranță.

Să examinăm două din aceste fapte:

1) Orice om de știință știe că în trupul uman totul este programat pentru urmarea unui scop: binele omului. Este suficient a se gândi la programarea genelor și la influența lor benefică asupra întregului organism.

Însă, dacă totul este programat în om, trebuie recunoscut că, înainte și în afara omului, trebuie să existe un Proiectant inteligent, așa după cum orice mașină finalizată să ajungă un scop (să luăm un motor de automobil) presupune un inginer care a proiectat-o.

2) Orice om de știință știe că în corpul uman totul există independent de el. Studiind corpul uman, omul de știință nu face altceva decât să ia act de ceea ce există deja de milenii, cum s-a întâmplat, de

exemplu, în marea „descoperire" recentă a genomului uman.

Însă aceasta înseamnă că, înainte și independent de om, trebuie să existe un Creator Atotputernic care a făcut omul fără concursul omului.

Argumente „metafizice", se va spune. Da, însă obligatorii și benefice, pentru că ne fac conștienți că bioetica adevărată, aceea care indică adevăratul bine al omului, trebuie să se fondeze, în afară de știință și rațiunea dreaptă, mai presus de toate și pe Acela (Dumnezeu!) care a proiectat omul și care l-a făcut să existe pentru fericire.